

Jack Zipes
Milena Mileva Blažič
Kasilda Bedenk

Slovenske pravljicarke (1848–1918)

in evropska tradicija

od trubaduric do pravljicark

Slovenske pravljicarke (1848–1918)
in evropska tradicija
od trubaduric do pravljicark

Jack Zipes

Milena Mileva Blažič

Kasilda Bedenk

**Slovenske pravljicarke (1848–1918) in evropska tradicija
od trubaduric do pravljicark**

Avtorji Jack Zipes, Milena Mileva Blažič, Kasilda Bedenk

Recenzija prof. dr. Ingrid Gradišnik Slavec, ZRC SAZU
prof. dr. Miran Hladnik, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Prevod Kasilda Bedenk, Alenka Černe, Boris A. Novak, Dušanka Zabukovec
Lektoriranje Kasilda Bedenk

Izdala in založila Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
Zanjo dr. Janez Vogrinc, dekan

Oblikovanje naslovnice Pšenica Kovačič
Priprava Igor Cerar

Tisk Birografika Bori, d. o. o., Ljubljana
Naklada 300 izvodov (prva izdaja, prvi natis)

Ljubljana, september 2020

© Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2020

Izdajo knjige je finančno podprla Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6.09-34
821.163.6.09:929

ZIPES, Jack David

Slovenske pravljicarke (1848-1918) in evropska tradicija od trubaduric do pravljicark / Jack Zipes, Milena Mileva Blažič, Kasilda Bedenk ; [prevod Kasilda Bedenk ... et al.] . - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2020

ISBN 978-961-253-255-0
1. Blažič, Milena 2. Bedenk, Kasilda
COBISS.SI-ID 28595715

ZAHVALA

Avtorici Milena Mileva Blažić in Kasilda Bedenk se za nesebično sodelovanje zahvaljujeva emeritusu prof. dr. Jack Zipesu, Univerza v Minnesoti (za dovoljenje za prevod in objavo njegovih treh člankov), višji svetnici na ZRC SAZU ISN dr. Moniki Kropelj Telban (za dovoljenje za objavo pravljič iz Štrekljeve zapuščine) in prevajalcem objavljenih del in člankov Alenki Černe, Dušanki Zabukovec in Borisu A. Novaku za skrbne prevode v slovenščino. Z združenimi močmi in podporo odličnega raziskovalca prof. Zipesa smo pripravili to znanstveno monografijo.

Hvala vsem!

KAZALO VSEBINE

Uvod v monografijo	9
I. DEL	
EVROPSKI PROSTOR	11
<i>Jack Zipes</i>	
Pripovedovanje resnice s pomočjo ljudskih pripovedk in pravljic: moč nemočnih	11
Življenje z resnico. Zakaj je pomembno vedno znova pripovedovati zgodbe?	13
Trije pripovedovalci zgodb, ki v svojih pravljicah iščejo resnico	17
Uporabna preteklost ali vrednost resnice v pravljicah	26
<i>Milena Mileva Blažič</i>	
Slikarska moč jezika v besedilih trubadurk in precióz	30
Povezovanje likovne in literarne umetnosti	30
Subjektivizacija avtoric	31
Trubadurke na Slovenskem	34
<i>Analiza besedil trubadurk in precióz</i>	36
Spomini Helene Kottanner, 1439–40	40
Pojav precióz	42
Zaključek	45
<i>Milena Mileva Blažič</i>	
Evropski pravljíčarki 19. stoletja Dorothea Viehmann in Laura Gonzenbach	47
Dorothea Viehmann (1755–1815)	49
<i>Pravljíčarke J. in W. Grimma</i>	50
<i>Pravljíce Dorothee Viehmann</i>	54
<i>Literatura o Dorothei Viehmann</i>	56
Laura Gonzenbach (1842–1878) – prelepa Angiola	57
<i>Preglednica pravljíc Laure Gonzebach</i>	61
<i>Jack Zipes</i>	
Laura Gonzenbach in njen pozabljeni zaklad sicilijanskih pravljíc	67
Sorfarina	70

II. DEL

SLOVENSKE PRAVLJIČARKE 77

Jack Zipes

Zgodbe o nedolžnih preganjanih junakinjah ter njihove zapostavljene pripovedovalke in zbiralke	77
Preganjana junakinja	78
<i>Kača, ki je bila priča deklici (zap. L. Gonzenbach)</i>	79
<i>Marion (zap. N. Levesque)</i>	81
<i>Dvanajst mesecev (zap. B. Němcova)</i>	84
<i>Marija Lesna (Maria Wood; zap. R. Busk)</i>	91
Nannette Lévesque	98
Rachel Busk	99
Božena Němcová	101
Laura Gonzenbach	105

Milena Mileva Blažić

Dva modela pravljíčark na Slovenskem – pisateljice in pripovedovalke	113
Uvod	113
Pisateljice in pripovedovalke	113
Pravljíčarke 19. stoletja	115
Štrekljeve pravljíčarke	117
Slovenske pravljíčarke prve polovice 20. stoletja	120
<i>Pravljíčne ure</i>	120
Albina Štrubelj, tehnična urednica Štrekljeve zapuščine	121
Sodobne pravljíčarke	122
Tretji model ustvarjanja pravljíc – pisanje sodobnih pravljíc	125
Zaključek	126

Milena Mileva Blažić

Rozalija Eger (1787–1872) – prva založnica prve slovenske otroške revije za otroke Vedež (1848/50)	128
Moralni tedniki (angl. moral weeklies)	129
<i>Prvi slovenski tednik Lublanske novice (1797–1800)</i>	129
<i>Kmetijske in rokodelske novice (1843–1902)</i>	129
Narodni pesnik France Prešeren	130
Mladi naslovniki	130
Avtorice	131

Kasilda Bedenk

Motiv Sneguljčice (AaTh/ATU 709) v slovenskem ljudskem in avtorskem slovstvu	142
Primeri besedil s pravljicnim tipom AaTh/ATU 709	154
<i>Lepa grofičina</i>	154
<i>Dvanajst sinov in ena hčerka</i>	157
<i>Oton Župančič: Sneguljčica</i>	158
<i>Bogomir Magajna: O Sneguljčici</i>	160

Milena Mileva Blažič

Josipina Turnograjska – Rožmanova Lenčica (1853)	166
Aleksander Nikolajevič Afanasjev: <i>Vasilisa Popova</i> , 1855–63	168
Niko Grafenauer, Milan Bizovičar:	
<i>Alenčica, Gregčeva sestrice</i> , 1973	169
Song Nan Zhang: <i>Balada o Mulan</i> (<i>The Ballad of Mulan</i>), 1998	170
Josephine Poole, Angela Barrett: <i>Ivana Orleanska</i> (<i>Joan of Arc</i>), 1998	171

III. DEL

IZBRANA BESEDILA OBRAVNAVANIH AVTORIC 173

A – Pesmi in pravljice evropskih avtoric	173
Trubadurice	173
Azalaïs de Porcairagues (1140–1177)	173
<i>Že prišel je hladni čas</i>	173
Comtessa de Dia (1175–1212)	174
<i>Okrutno rano sem čutila</i>	174
<i>Zapeti moram, česar ne želim</i>	175
Na Castelozza (1200–1200)	176
<i>Naj me želja zapusti, da pojem</i>	176
Maria de Ventadorn (1165–1222)	178
<i>Spravljate me v obup, Gui d'Uissel</i>	178
Clara d'Anduza (1200–1299)	179
<i>Grenko muko in nemir norosti</i>	179
Precióze	180
Jeanne-Marie Leprince de Beaumont (1711–1780)	180
<i>Zala in Zver</i>	180
Pravljicarke	190
Dorothea Viehmann (1755–1815)	190
<i>Tri peresa</i>	190

Laura Gonzenbach (1842–1878)	193
<i>O zapravljivem Janezu</i>	
<i>(Vom verschwenderischen Giovanninu, SM60, 1870)</i>	193
B – Pravljice slovenskih pravljicark	198
Josipina Turnograjska (1833–1854)	198
<i>Rožmanova Lenčica</i>	198
Tonca Zlozna	204
<i>Pravljica o treh hčerkah</i>	204
Tereza Pošepi	205
<i>Vraža</i>	205
<i>Zakaj ne terpi svinja psa, pes ne mačke, mačka pa ne miši?</i>	205
Micka Kajtna	205
<i>Hčerke in roparji</i>	205
<i>Vsak zase, Bog za vse</i>	207
Ana Kovač	208
<i>Kralj preizkuša ženo</i>	208
<i>Mrtvaški ženin</i>	209
<i>Neusmiljena mati kaznovana</i>	209
<i>Poplavček</i>	210
Tona Tomažič	212
<i>Graščakova žena</i>	212
<i>Roparski glavar in prepovedana soba</i>	215
Saša Potisk	216
<i>Rožmanova Lenčica</i>	216
Seznam kratic	219
O avtorjih	220
Recenziji	221
Viri in literatura	225
Kazalo imen in pojmov	229

UVOD V MONOGRAFIJO

Monografija sestoji iz treh delov. Prvega in drugega uvajata prispevka ameriškega znanstvenika, literarnega zgodovinarja in germanista Jacka Zipesa z Univerze v Minnesoti, ki se ukvarja z zgodovino in analizo evropskih pravljic in ženskih literarnih likov.

V prvem delu *Evropski prostor* obravnavamo in predstavljamo evropski kontekst – trubadurice, precioze in pravljicarke, ki so zanamovale začetke evropskega ženskega ustvarjanja, zbiranja, zapisovanja in pripovedovanja povedk in pravljic od 12. (trubadurice in precioze) do 19. st. (Dorothea Viehmann in Laura Gonzenbach). Podrobneje je prikazana evolucija motiva, motivnih drobcev in slepih motivov Amorja in Psihe ali motiva živalskega ženina in/ali neveste od trubaduric oz. precioz do pravljicark.

Drugi del monografije *Slovenske pravljicarke* obravnava slovenske pravljicarke – pisateljice in pripovedovalke v 18. in 19. st. Poudarek je na Rozaliji Eger, založnici prve slovenske revije za otroke Vedež, Josipini Urbančič Turnograjski, naši prvi pisateljici, pesnici in skladateljici, in Štrekljevih pravljicarkah ali pripovedovalkah, ki so prispevale slovenske ljudske pravljice in povedke za doslej še neobjavljeno Štrekljevo zbirko približno 2000 slovenskih ljudskih pravljic, legend in povedk. Posebno poglavje obravnava motiv Sneguljčice v slovenski literaturi.

Tretji del pa vsebuje obravnavana izbrana besedila slovenskih avtoric in prevode v slovenščino omenjenih evropskih avtoric – trubaduric, precioz, Dorothee Viehmann in Laure Gonzenbach.

Avtorji želimo vsem bralcem zanimivo in spodbudno branje ter veliko novih spoznanj.

Jack Zipes, Milena Mileva Blažić in Kasilda Bedenk

Pripovedovanje resnice s pomočjo ljudskih pripovedk in pravljic [je] moč nemočnih.

prof. dr. Jack Zipes, emeritus

Misli iz recenzij:

Izid znanstvene monografije Slovenske pravljicarke (1848–1918) in evropska tradicija od trubaduric do pravljicarj je izjemno pomemben za slovenski kulturni prostor, saj kot prva celostna predstavitev slovenskih pravljicarj v mednarodnem prostoru govori o tesni povezanosti evropskega kulturnega prostora in mesta slovenske kulture v njem.

dr. Ingrid Slavec Gradišnik, znanstvena svetnica

V znanstveni monografiji z naslovom Slovenske pravljicarke (1848–1918) in evropska tradicija od trubaduric do pravljicarj so predstavljene ustvarjalke iz svetovne in slovenske književnosti, ki so v svojih besedilih jasno izpovedale svoje avtorstvo, četudi so pisale v literarnih žanrih, v katerih subjektivizacija glasu in spolne identitete še ni bila uveljavljena.

prof. dr. Miran Hladnik

17,00 €

ISBN 978-961-253-255-0

9 789612 532550